

شب اول ماه

انجام اعمالی در این شب با ارزش، مورد سفارش است:

اول: از رسول خدا(صلی الله علیه وآله) نقل شده است که به هنگام رؤیت هلال ماه رجب، این دعا را می خواند:
اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ. (۱)
خدایا این ماه را بر ما نو کن به امنیت و ایمان و سلامت و دین اسلام پروردگار من و پروردگار تو (ای ماه) خدای عزوجل می باشد.

و همچنین از آن حضرت نقل شده است که وقتی هلال ماه رجب را می دید، می فرمود:
اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ، وَبَلِّغْنَا شَهْرَ رَمَضَانَ، وَأَعِنَّا عَلَى الصِّيَامِ وَالْقِيَامِ، وَحِفْظِ اللِّسَانِ، وَغَضِّ البَصَرِ،
وَلَا تَجْعَلْ حَظَّنَا مِنْهُ الْجُوعَ وَالْعَطَشَ. (۲)

خدایا برکت ده بر ما در ماه رجب و شعبان و ما را به ماه رمضان برسان و کمکمان ده برای گرفتن روزه و شب زنده داری و نگهداری زبان و پوشیدن چشم و بهره ما را از آن ماه تنها گرسنگی و تشنگی قرار مده.

دوم: غسل کردن.

مرحوم «سید بن طاووس» می گوید در کتب «عبادات» روایتی از رسول خدا(صلی الله علیه وآله) یافتیم که آن حضرت فرمود: «هر کس درک کند ماه رجب را و در اول، وسط و آخر آن، غسل کند؛ همانند روزی که از مادر متولد شده، از گناهان خارج گردد (و پاک شود)». (۳)

سوم: زیارت امام حسین(علیه السلام) در این شب فضیلت بسیار دارد. (۴)

چهارم: بعد از نماز مغرب، ۲۰ رکعت نماز بخواند (هر دو رکعت به یک سلام) و در هر رکعت یک بار سوره

«حمد» و یک بار سوره «توحید» بخواند؛ رسول خدا(صلی الله علیه و آله) در پاداش این عمل فرمود: هر کس چنین کند، به خدا سوگند! خودش، خانواده اش، مالش و فرزندانش محفوظ بمانند و از عذاب قبر پناه داده شود... و در قیامت به سرعت از صراط بگذرد.(۵)

پنجم: بعد از نماز عشا، دو رکعت نماز بجا آورد، در رکعت اول «حمد» و «الم نشرح» را یک مرتبه و سوره «قل هو الله احد» را سه مرتبه بخواند و در رکعت دوم، سوره های «حمد»، «الم نشرح»، «قل هو الله احد» و «معوذتین» (سوره های ناس و فلق) را یکبار بخواند و پس از سلام سی مرتبه بگوید: «لا اله الا الله» و سی مرتبه «صلوات» بفرستد.

رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرمود: کسی که این عمل را انجام دهد، خداوند گناهانش را می آمرزد و از گناه پاک می شود.(۶)

ششم: ۳۰ رکعت نماز بخواند، (هر دو رکعت به یک سلام) در هر رکعت یک مرتبه «حمد» و یک مرتبه «قل یا ایها الکافرون» و سه مرتبه «قل هو الله احد» را بخواند؛ در روایتی رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرمود: هر مرد و زن مؤمنی چنین کند، خداوند تمام گناهان کوچک و بزرگ وی را می آمرزد و تا سال بعد، خداوند نامش را در فهرست «نمازگزاران» می نویسد و از نفاق پاک می شود.(۷)

هفتم: احیای شب اول ماه: «شیخ طوسی» در «مصباح المتجهّد» از امام صادق(علیه السلام) از جدّش از امیر مؤمنان علی(علیه السلام) نقل کرده است که آن حضرت دوست داشت که در چهار شب از شبهای سال، فارغ از هر چیز، به عبادت بپردازد: شب اول ماه رجب، شب نیمه شعبان، شب عید فطر و شب عید قربان.(۸) در حدیثی دیگر، از امام صادق(علیه السلام) نقل شده است که: «تا می توانی بر احیای شب های عید فطر، عید قربان و... شب اول رجب مراقبت کن».(۹)

هشتم: خواندن دعایی که از امام جواد(علیه السلام) نقل شده است که فرمود: مستحب است انسان، در شب اول رجب، با این کلمات، دعا کند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ مَلِكٌ، وَأَنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرٌ، وَأَنَّكَ مَا

خدایا از تو خواهم بواسطه آن که تو فرمانروایی و تو بر هر چیز توانایی و تو هر کاری

تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ يَكُونُ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَتُوْجَّهُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ،

را بخواهی می شود خدایا من بسویت رو کنم بوسیله پیامبرت محمد پیامبر رحمت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللهِ، اِنِّيْ اَتُوْجَّهُ بِكَ اِلَى اللهِ رَبِّكَ

درود تو بر او و آتش، ای محمد ای رسول خدا برآستی من به تو رو آورده ام برای رفتن به درگاه خدا پروردگار من

وَرَبِّيْ لِیُنْجِحَ بِكَ طَلْبَتِيْ، اَللّٰهُمَّ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ وَالْاُيْمَةِ مِنْ اَهْلِ بَيْتِهِ،

و تو تا بلکه بوسیله تو حاجت روا کردم خدایا به حق پیامبرت محمد و به حق پیشوایان از خاندانش

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ عَلَیْهِمْ، اَنْجِحْ طَلْبَتِيْ.

صلی الله علیه و علیهم که حاجتم را روا کن.

آنگاه حاجت خود را از خداوند بخواهد.(۱۰)

نهم: از حضرت موسی بن جعفر(علیه السلام) نقل شده که (در شب اوّل ماه رجب) بعد از فراغ از نماز شب، در حال سجده می گفت:

لَكَ الْمَحْمَدَةُ اِنْ اَطَعْتُكَ، وَلَكَ الْحُجَّةُ اِنْ عَصَيْتُكَ، لَا صُنْعَ لِيْ وَلَا لِغَيْرِيْ

برای توست ستایش اگر پیرویت کنم و تو حجت و برهان بر من داری اگر نافرمانیت کنم نه کاری از من ساخته است و نه از غیر من

فِيْ اِحْسَانِ الْاَبِّ بَكَ، يَا كَاتِبًا قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ، وَيَا مُكَوِّنَ كُلِّ شَيْءٍ، اِنَّكَ

در مورد احسان مگر بوسیله تو ای بوده پیش از هر چیز و ای بود کننده هر چیز برآستی تو

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَدِيْلَةِ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَ مِنَ

بر هر چیز توانایی خدایا به تو پناه برم از انحراف هنگام مرگ و از

شَرِّ الْمَرْجِعِ فِي الْقُبُوْرِ، وَ مِنَ النَّدَامَةِ يَوْمَ الْاَزْفَةِ، فَاسْئَلُكَ اَنْ تُصَلِّيَ

بازگشت بد در میان گور و از پشیمانی در روز قیامت پس از تو خواهم که درود فرستی

عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ عَيْشِيْ عَيْشَةً نَقِيَّةً، وَ مِيْتَتِيْ مِيْتَةً

بر محمد و آل محمد و قرار دهی زندگی مرا زندگی پاک و پاکیزه و مرگم را مرگی

سَوِيَّةً، وَ مُنْقَلَبِيْ مُنْقَلَبًا كَرِيْمًا، غَيْرَ مُخْزٍ وَ لَا فَاضِحٍ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ

معتدل و مستقیم و بازگشتم را بازگشتی گرامی که خواری و رسوایی در آن نباشد خدایا درود فرست بر

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْاُيْمَةِ، يَنْبَاعِ الْحِكْمَةِ، وَ اَوْلِي النَّعْمَةِ، وَ مَعَادِنِ الْعِصْمَةِ،

محمد و آتش آن پیشوایانی که سرچشمه های حکمت و ولی نعمت و معادن عصمتند و

وَأَعِصْنِي بِهِمْ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، وَلَا تَأْخُذْنِي عَلَى غِرَّةٍ وَلَا عَلَى غَفْلَةٍ، وَلَا

بوسیله ایشان مرا از هر بدی محافظت فرما و مگیر مرا در حال غرور و نه در حال غفلت و بی خبری و

تَجْعَلْ عَوَاقِبَ أَعْمَالِي حَسْرَةً، وَارْضَ عَنِّي، فَإِنَّ مَغْفِرَتَكَ لِلظَّالِمِينَ

قرار مده پایان کارهایم را حسرت و افسوس و از من راضی شو که راستی آمرزشت مخصوص ستمکاران است و

وَأَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا لَا يَضُرُّكَ، وَاعْظِنِي مَا لَا يَنْقُصُكَ،

من نیز از ستمکارانم خدایا بیامرزش از من آنچه را زیان به تو نرزد و عطا کن به من آنچه تو را کم نیاید

فَإِنَّكَ الْوَسِيعُ رَحْمَتُهُ، الْبَدِيعُ حِكْمَتُهُ، وَاعْظِنِي السَّعَةَ وَالِدَّعَةَ، وَالْأَمْنَ

زیرا که رحمت تو وسیع و فرزانتگیت تازه و جدید است و عطا کن به من وسعت و فراخی و امنیت

وَالصِّحَّةَ، وَالْبُخُوعَ وَالْقُنُوعَ، وَالشُّكْرَ وَالْمُعَافَاةَ، وَالتَّقْوَى وَالصَّبْرَ،

و سلامتی و فروتنی و قناعت و سپاسگزاری و تندرستی و پرهیزکاری و شکیبایی و

وَالصَّدْقَ عَلَيْكَ وَعَلَى أَوْلِيَائِكَ، وَالْإِسْرَ وَالشُّكْرَ، وَاعْمُمْ بِذَلِكَ يَا رَبُّ

راستی (و درستی) نسبت به تو و نسبت به دوستانت و آسانی و شکر و در اینها که گفتم و با من شریک ساز

پروردگار من

أَهْلِي وَوَلَدِي وَإِخْوَانِي فِيكَ، وَمَنْ أَحَبَبْتُ وَأَحَبَّنِي، وَوَلَدْتُ وَوَلَدَنِي،

خانواده و فرزندان و برادران دینی مرا و کسانی را که من دوست دارم یا آنان مرا دوست دارند و فرزندان آینده و

پدران گذشته من

مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُؤْمِنِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ. (۱۱)

از مسلمانان و مؤمنین ای پروردگار جهانیان.

در حدیث آمده است که این دعا، بعد از هشت رکعت نماز شب و پیش از نماز وتر است. آنگاه سه رکعت وتر (دو

رکعت نماز شفع و یک رکعت نماز وتر) را بجا می آوری پس از سلام، در همان حالت نشسته می خوانی:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا تَنْفَعُ خَزَائِنُهُ، وَلَا يَخَافُ آمِنُهُ، رَبِّ إِنْ ارْتَكَبْتُ

ستایش آن خدایی را سزاست که خزینه هایش پایان نپذیرد و هر که در امان او بود هراس ندارد پروردگارا اگر من

دست به

الْمَعَاصِيَ فَذَلِكَ ثِقَةٌ مَنِي بِكَرَمِكَ، إِنَّكَ تَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِكَ، وَتَعْفُو

نافرمانی زدم این بخاطر آن اطمینانی بود که به کرم تو داشتم براستی که تو از بندگانت

عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ، وَتَعْفِرُ الزَّلَّلَ، وَأَنْتَ مُجِيبٌ لِدَاعِيكَ وَمِنْهُ قَرِيبٌ، وَأَنَا

توبه شان را می پذیری و از گناهانشان درگذری و لغزشهایشان بیامرزشی و براستی که تو خواننده ات را پاسخ دهی

و به او نزدیکی و من

تَائِبُ إِلَيْكَ مِنَ الْخَطَايَا، وَرَاغِبُ إِلَيْكَ فِي تَوْفِيرِ حَظِّي مِنَ الْعَطَايَا، يَا

بسوی تو از گناهان توبه کنم و میل دارم از درگاہت که بهره ام را از عطاہای خویش فراوان گردانی ای

خالِقَ الْبَرَايَا، يَا مُنْقِذِي مِنْ كُلِّ شَدِيدَةٍ، يَا مُجِيرِي مِنْ كُلِّ مَحْذُورٍ، وَقَرِّ

آفریننده خلاق ای نجات دهنده من از هر سختی ای پناه ده من از هر خطر و چیز ترسناک خدایا نشاط و خوشحالم
را

عَلَى السُّرُورِ، وَ اكْفِنِي شَرَّ عَوَاقِبِ الْأُمُورِ، فَأَنْتَ اللَّهُ عَلَى نِعْمَائِكَ

فراوان گردان و از شر پایان هر کار نگاهم دارد که براستی ای خدا تو بر نعمتها

وَ جَزِيلِ عَطَائِكَ مَشْكُورٌ، وَ لِكُلِّ خَيْرٍ مَذْخُورٌ. (۱۲)

و عطاہای سرشارت مورد سپاسگزاری هستی و برای هر خیر و خوبی ذخیره ما باشی.

۱. اقبال، صفحه ۶۲۷.

۲. همان مدرک، صفحه ۶۲۸.

۳. همان مدرک.

۴. زاد المعاد، صفحه ۱۳.

۵. اقبال، صفحه ۶۲۹.

۶. همان مدرک.

۷. اقبال، صفحه ۶۲۹.

۸. مصباح المتہجد، صفحه ۷۹۸.

۹. زاد المعاد، صفحه ۱۳.

۱۰. مصباح المتہجد، صفحه ۷۹۸.

۱۱. مصباح المتہجد، صفحه ۷۹۸.

۱۲. مصباح المتہجد، صفحه ۷۹۹.

روز اول ماه

این روز نیز اعمالی دارد:

۱- روزه گرفتن؛ در روایتی از امام رضا(علیه السلام) پادشاهای مهمی برای روزه اول ماه رجب ذکر شده است. (۱)

در روایتی دیگر، امام باقر(علیه السلام) روز اول ماه رجب را، روز سوار شدن حضرت نوح بر کشتی بیان کرده و فرمود: «هنگامی که نوح در این روز، سوار کشتی شد، به همه کسانی که با او بودند دستور داد روزه بگیرند؛ و هر کس این روز را روزه بگیرد، آتش دوزخ به فاصله یک سال راه، از او دور گردد». (۲)
۲- غسل کردن. (۳)

۳- زیارت امام حسین(علیه السلام)؛ «شیخ طوسی» روایتی را از امام صادق(علیه السلام) نقل کرده است که آن حضرت فرمود: «هر کس امام حسین(علیه السلام) را در روز اول ماه رجب زیارت کند، به یقین خداوند او را می آمرزد». (۴)

۴- خواندن نماز حضرت سلمان؛ این نماز را که رسول گرامی اسلام(صلی الله علیه و آله) به وی آموخت، به این نحو است: ده رکعت نماز بجا می آوری (هر دو رکعت به یک سلام) و در هر رکعت، یک مرتبه «حمد»، سه مرتبه «توحید» و سه مرتبه «قل یا ایها الکافرون» را می خوانی و بعد از سلام نماز، دستها را بلند می کنی و می گویی:
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا اَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَنَّةِ مِنْكَ الْجَنَّةُ.
معبودی نیست جز خدای یگانه که شریک ندارد فرمانروایی از آن اوست و ستایش مخصوص اوست زنده می کند و می میراند و اوست زنده ای که هرگز نمیرد هر چه خیر است بدست او است و او بر هر چیزی تواناست. خدایا جلوگیری نیست از آنچه تو عطا کنی و عطابخشی نیست برای آن کس که تو منعش کنی و کوشش شخص کوشا او را از تو بی نیاز نکند. آنگاه دست ها را بر روی صورت خود می کشی. (۵)

در روز نیمه ماه نیز **ده** رکعت نماز به همین نحو انجام می دهی و پس از هر **دو** رکعت، آن دعا را می خوانی ولی پس از جمله «وَهُوَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» این جملات را اضافه می کنی:

إِلَهًا وَاحِدًا أَحَدًا فَرْدًا صَمَدًا، لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا.

آن معبود یگانه یکتای فرد بی نیازی که نگرفته است همدم و نه فرزندی. آنگاه دستها را به صورت می کشی. (۶)

و در روز آخر ماه رجب نیز، **ده** رکعت نماز را به همان نحو، انجام می دهی و پس از سلام نماز، آن دعا را می خوانی، ولی پس از جمله «وَهُوَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» می گویی:

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

و درود خدا بر محمد و آل پاکیزه اش باد و جنبش و نیرویی نیست جز به خدای بلند مرتبه و بزرگ. آنگاه دست ها را بر صورت خود می کشی و حاجتت را می طلبی که به اجابت می رسد. (۷)

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به سلمان فرمود: «هر مرد و زن مؤمنی که این سی رکعت نماز را بجا آورد، خداوند گناهانش را ببامرزد و پاداش کسی که تمام آن ماه را روزه گرفته، به وی عنایت کند و از آتش دوزخ نجات دهد، و این به منزله ورقه عبور از صراط است.»

سلمان می گوید: «پس از شنیدن این حدیث از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) با حالت گریه به سجده افتادم و شکر الهی را بجا آوردم». (۸)

۵- نماز دیگری از حضرت سلمان (رحمه الله)، این نماز نیز **ده** رکعت است (هر دو رکعت به یک سلام) که در روز اوّل ماه رجب خوانده می شود: در هر رکعت **یک** مرتبه «حمد» و سه مرتبه «توحید».

رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) درباره پاداش این نماز به سلمان نکته هایی را فرمود، از جمله، بخشش گناهان، محفوظ ماندن از وحشت قبر و عذاب روز قیامت و دور ماندن از برخی از بیماری ها. (۹)

۱. اقبال، صفحه ۶۳۴.

۲. اقبال، صفحه ۶۳۵، و مصباح المتبهّد، صفحه ۷۹۷.

۳. اقبال، صفحه ۶۲۸.

۴. مصباح المتبهّد، صفحه ۸۰۱.

۵. اقبال، صفحه ۶۳۷.

۶. همان مدرک، صفحه ۶۵۷.

۷. همان مدرک، صفحه ۶۸۲.

۸. همان مدرک، صفحه ۶۳۷ و ۶۸۲.

۹. اقبال، صفحه ۶۳۷.